

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ. РЕЦЕПЦІЯ. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 82-193.1-612.2

Ольга Берегова

МІФОПОЕТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІСПАНОМОВНОЇ ЕРОТИЧНОЇ ЗАГАДКИ

Розглядається феномен загадки. Ознайомлення з корпусом еротичної загадки в ряді міфопоетичних традицій привело до певних висновків про первинний локус, в якому виникла загадка як нове культурно-мовленнєве явище. Корпус загадки включається в основний зміст буття „міфопоетичної” людини. Вихідним локусом еротичних загадок є текст, що розуміється як ціле. Сміливий „еросний” контакт людини і світу яскраво продемонстрований в еротичних загадках, що беруть свій початок у містичному ставленні до сексу, в своєрідному його піднесенні, транспонованому в метафориці.

Ключові слова: міфопоетика, загадка, міф, ритуал, фідеїстичне спілкування, еротична загадка, метафора.

Питання взаємин міфу, ритуалу, фольклору та літератури набуває в останні роки нового наукового висвітлення. Тема залишається не досить вивченою, хоча дедалі більше привертає увагу лінгвістів [24; 5; 8; 23]. Міф трактується як своєрідний „генетичний код” поетичного мислення, який містить низку структурно-семантичних властивостей уже постміфічної, фольклорної та літературної творчості. Статус міфопоетичного визначається впливом міфосвідомості на процеси появи фольклорних і літературних художніх форм. Тобто в парадигмі міфо-фольклорно-літературних зв'язків особливого значення набуває семантика художньої форми.

Загадка – один із видів фідеїстичного спілкування, тому ми вважаємо доцільним розглянути її з погляду міфопоетики. Загадки належать до ранніх пам'яток, в яких збереглися архаїчні риси й релікти язичницького світогляду. Вони оригінальні за своєю структурою, а їхня жанрова специфіка має двоїстий характер. Саме в загадках демонструється найбільш тісна взаємодія лінгвістичної та екстралінгвістичної сфер, мови та культури.

Сьогодні тема загадок не достатньо висвітлена, деякі дослідники, такі як М. Хмельюк [29], виділяють та аналізують нові риси загадок і причини їхньої появи. В.В. Мітрофанова у статті „Сучасний стан російських народних загадок” [13] підкреслює той факт, що цей жанр, незважаючи на зміну його першоджерел і світ у цілому, зберіг своє суспільне покликання: служити процесу виховання. І.Ю. Федас [27] виділив головну закономірність у розвитку системи жанрів фольклору в трансформації традиційних форм і в зростанні тематики жанру.

І.П. Березовський [2] поділяє думку інших дослідників про те, що головною рисою загадок є зростання їхньої тематики. М.А. Рибнікова [20] вивчає образну систему загадок, побудовану на метафорах, підкреслюючи тим самим особливість цього жанру. Явище метафори в тексті загадки досліджувалось окремими радянськими лінгвістами, зокрема З.М. Волоцькою [3, с. 96–99], Ю.І. Левіном [7, с. 283–314]. Питання зіставлення загадки з іншими жанрами літератури завжди привертало увагу дослідників, наприклад Т.М. Миколаєвої [16].

У вищезазначених працях загадку вивчали з погляду її структури і мови. Але питання про міфологічний компонент еротичних загадок ще мало вивчене. Роль і участь загадки у формуванні етнічної картини світу, її культурний потенціал залишається, як і раніше, поза увагою досліджень. Мета роботи полягає у спробі з'ясування впливу міфологічної культурної традиції на загадку, аналіз образності еротичних загадок, які містять модус міфологічного.

Відомо, що фольклор бере свої витoki з міфології, яка є історично першою формою суспільної свідомості народу, цілісною картиною світу, в якій елементи релігійного практичного, наукового, художнього пізнання ще не розрізнені й не відокремлені один від одного [11, с. 83]. Зв'язок міфу і фольклору визнавався безперечним головою психологічної школи В. Вундтом. Він вважає: „Не можна сумніватися в тісному зв'язку між поезією і міфом, так само як і в тім, що для самої міфотворчої свідомості його твори не просто поетичні вигадки, але реальність” [4, с. 21].

„Генетична література пов'язана з міфологією через фольклор”, – стверджував Е.М. Мелетинський [10, с. 134]. На хронологічному відрізку від найдавніших часів до наших днів фольклор займає проміжне положення, є сполучною ланкою в культурному просторі століть. Фольклор став своєрідним фільтром для міфологічних сюжетів усієї сукупності соціуму Землі, пропустивши в літературу сюжети універсальні, гуманістично значимі, найбільш життєздатні.

Наприкінці ХІХ – початку ХХ століть інтерес до питань фольклору був загальним і різнобічним. Цією проблемою займалися такі знані дослідники, як Е. Тейлор [21], Дж. Фрейзер [28], В. Вундт [4] та інші. Напрями їхніх досліджень були різними. Але відкриття в галузі етнографії й етнології привели таких несхожих щодо напрямів і методів дослідження вчених, як Вернер, К.Т. Пройс, Э. Кассіер [6], Л. Леві-Брюль, А.Н. Веселовський [15], К. Леві-Стросс [3] і багато інших, до загального висновку, що народна поезія на початку своєї історії межує з появою мови й міфу.

Фольклор і міфологія бере свій початок із найдавніших часів існування людства. Однак ототожнення фольклору і міфології некоректне. Міф існує як віра в реальність подій, про які в ньому йдеться. Як тільки ця віра втрачається, міф перетворюється у фольклорний здобуток: епос, казку, прислів'я, приказку, загадку. Еволюція міфології у фольклор розуміється як історія зміни в

комунікації, що включає міфологічні і фольклорні тексти [11, с. 86]. Міфологічна свідомість своїм корінням сягає найдавніших часів існування людини. Тому поза вивченням міфу неможливе визначення генезису казки, епосу, приказки, прислів'я, загадки та інших видів фольклору, нарешті, мистецтва, релігії і філософії як специфічних форм суспільної свідомості [26, с. 138]. Цим і пояснюється народження фольклору з міфології, а фольклорних жанрів – із міфу. У самих фольклорних текстах міфи присутні й у вигляді архаїчних уявлень про світ і людину, і як істотні елементи поетичної мови і стилю, і як визначений оповідальний жанр, що генетично передує іншим епічним жанрам.

Міфологія відноситься до фідеїстичного спілкування. Хоча фольклор розвивався з міфології, однак у процесі розвитку зазнав перетворення і часткової втрати фідеїстичних рис. Змістовою основою найдавніших форм фольклору були міфопоетичні уявлення про світ. Креативні міфи розповідають про початок створення світу. Герої міфу – боги чи напівбоги, вони ж – „культурні герої”. Герої фольклорних здобутків – це не боги, а звичайні люди. У них розповідалося не про священне і вічне, а про героїчне, достовірне й минуле. Для первісної свідомості міф абсолютно достовірний: у міфі немає „чудес”, немає розходжень між „природним” і „надприродним”; саме це протиставлення далеке від міфологічної свідомості [11, с. 89]. Втрачаючи езотеричність (тобто щось таємне), а також зв'язок із ритуалом, магією, міф стає казкою. А казки не такі достовірні, як міфи. Видатний дослідник фольклору В.Я. Пропп писав: „Казка є навмисною і поетичною фікцією. Вона ніколи не видається за дійсність; казка – це світ неможливого і вигаданого” [10, с. 85].

Одна з особливостей фідеїстичного спілкування – це магія слова. Віра в магічні можливості слова відображається у фольклорних здобутках, у мотивах і образах (наприклад, „Сім-сім, відкрий двері”). Але поступово ця віра вгасає. Спосіб міфологічних перетворень є ще однією рисою міфу, що збереглася в деяких фольклорних жанрах. Велика частина перетворень у міфі, що знаходяться ще в безпосередній залежності від магічної сили слова, відбувається блискавично й візуально невловимо. У більшості здобутків фідеїстичного спілкування виявляється безліч художньо-виразних засобів, таких як гіпербола, алегорії, порівняння, епітети, метафори, повторення й означення.

На ранніх кроках свого розвитку міфологія пов'язана з релігійно-магічними обрядами. Міф дає їхнє ідейне обґрунтування і пояснення характерним для міфології засобом: зводить обряд до глибокої міфологічної стародавності і зв'язує його з міфологічними персонажами. Так міф стає священним, таємним, як і сам обряд (езотерична сторона, культовий міф) [23, с. 537]. Для відлякування тих, хто не повинен знати таємниці обряду, складаються страшні фантастичні образи духів, чудовиська (екзотерична сторона, тератологічний міф). Тим самим зміст міфа стає народною поезією.

Ведична культура, до якої прийнято відносити всю фольклорну спадщину, усі багатотомні збірки індоєвропейського фольклору (пісні, билини, легенди, казки, загадки і так далі), - приклад фідеїстичного спілкування. Як показали культурологічні дослідження В.Н. Топорова, Вяч. Вс. Іванова, Т.Я. Єлізаренкової (у свою чергу пов'язані з ідеями А.Н. Веселовського, О.М. Фрейденберг), найдавніші загадки склали словесну партитуру особливої магії і ритуалу. Найдавніші ведичні ритуали (XV–XI ст. до н.е.) являли собою діалог у вигляді обміну загадками, що виконували жерці [11, с. 107]. Зміст найдавніших індоєвропейських загадок і відгадок є ототожненням елементів світу й елементів тіла першолюдини.

Ритуальний обмін загадками називався *brahmodya* – власне міркування про Брахмана (Брахман – вища суть, абсолют, творчий початок; верховний Бог, творець, прояв абсолюту), буквально – брахманоговоріння [5, с. 18]. Корпус ритуальних загадок включав декілька жанрових різновидів у питально-відповідній послідовності, відповідно до різних фаз ритуалу. Сукупність ведійських загадок *brahmodya* в цілому містила жрецьке вчення про створення світу, його головні цінності й належний порядок поклоніння та служіння Брахманові. Питально-відповідне розгортання міфологічної космогонії засвідчене також у ряді інших культурних традицій: іранській, ісландській („Старша Едда”), африканській (західносуданській, малійській), удмуртській. У деяких культурах (як-от у староіндійській) обмін загадками і відгадками зустрічається не тільки в міфології космогонії, але і в міфах на історичні теми – про виникнення народів і царств. Мабуть, діалогічна питально-відповідальна побудова характерна для текстів про першоджерела (світу або племені). Саме такими текстами зазвичай відкриваються міфологічні традиції народів.

У сучасній науці панує майже повна єдність щодо співвідношення релігійного міфу й обряду як „представника” фідеїстичного спілкування. Цей погляд був уперше висловлений видатним істориком та семіологом Р. Смітом, пізніше Мареттом, В. Маліновським та іншими, у Росії – Скворцовим-Степановим, Францевим і тощо [26, с. 139]. Обряд вони розглядають як особливий тип соціальної дії, а саме дії символічної. Зміст обряду втілюється у формі тих чи інших конкретно-чуттєвих дій, визначених суспільними уявленнями, образами, ідеями, нормами.

Ще одним прикладом фідеїстичного спілкування є зороастрійські загадки. Вони використовувалися як частина культового обряду, а також як засіб передачі сакрального знання. Звичайний обряд посвячення в громаду зветься Наоджоте („нове народження”, „нова присвята”). Знання таємної сакральної мови вимагало тренування пам'яті і випробувало кмітливість того, хто відгадував. Можливо, що знання цих загадок, як і знання молитв напам'ять, було обов'язковою умовою для прийняття в члени громади. Ці загадки за тематикою поділяють на вісім видів: загадки про тварин, птахів і рослини; про явища природи; про трудову діяльність людини; про їжу, продукти харчування і питво; про

частини людського тіла; про людину і родинні відносини; про час і терміни; про основи зороастрійської релігії, догму і світогляд; про божества і обряди; про культові предмети; про зороастрійську мораль і етику [1, с. 93].

Міф і така мала форма фольклору, як загадка, виконують спільну важливу функцію – етиологічну. Наприклад, найпростіші міфи, пояснюють походження тварин, зірок, гір різних суспільних звичаїв. Вони добре відомі не тільки у „примітивних” народів – австралійських аборигенів, папуасів, бушменів та інших, але і серед „цивілізованих” [23, с. 579]. У загадках можуть бути представлені такі явища, як сонце, вітер, зірки, море тощо.

Ще одна загальна риса міфу й загадки – задоволення людської допитливості шляхом відповіді на питання „Хто?”, „Чому?”, „Звідки?”. Але не слід забувати те, що збуджує інтерес етносу однієї епохи, може залишити суспільство іншої епохи цілком байдужим, і навпаки. Отже, ми з впевненістю можемо сказати, що загадка бере свої джерела з міфології і ґрунтуються на міфах та ритуалах.

Історія загадки не проста: походячи з міфу і ритуалу, вона піддавалася модифікації. Тому правомірно говорити про етапи еволюції загадки. Ми пропонуємо розрізняти такі хронологічні періоди в історії іспанських загадок: доісторичний період; період сакралізації; період десакралізації; період формування експресивних форм.

Доісторичний – це період міфів, ритуалів, казок, легенд, зародження загадок. На жаль, немає можливості надати приклади загадок доісторичного періоду, у зв'язку з відсутністю джерел у наявних фондах літератури.

Другий період характеризується появою сакральних, класичних та еротичних загадок. Вони були призначені не для розваг, мали сакральну цінність і зберігали пізнавальне значення. Загадування загадок ставали свого роду уроками образного мислення, абеткою, що вчила розпізнавати аналогії, зв'язки речей та явищ. Загадки допомагали бачити різні сторони, грані, аспекти явищ. У зв'язку з цим росла пильність людини при погляді на світ. Наприклад:

*Procede de sol e de luna
y a ambas no puedo ver.
De espíritu no es mi ser,
sustancia en mí no hay ninguna.
Soy a veces importuna
y otras veces favorable.
Ando, corro, mas sin pies.
En todas partes me ves
y siempre soy impalpable.
{La sombra}*

Об'єкт, що загадується, описаний у цілісності своїх специфічних рис. У загадці міститься вказівка на форму *soy impalpable*, здатність до пересування *Ando, corro, mas sin pies*.

Поступово загадки втрачають сакральне значення і стають надбанням народу. Так з'являються „народні” загадки. Наприклад:

*Muy bonito por delante
y muy feo por detrás.
Me transformo a cada instante,
pues imito a los demás.
{El espejo}*

Умовно об'єкт, що загадується, – дзеркало. „Народність” загадки визначається участю людини, її необхідною взаємодією з об'єктом.

Поступово зміцнювалися пізнавальні, ігрові, естетичні, розважальні функції загадок. Змінювався їхній емоційний контекст. Створюються загадки-жарти, загадки-розіграші, непристойні загадки. Ці загадки призначені для розваг та ігор, від них уже не залежить життя людини. У результаті цих змін з'являються емоційні загадки, такі як:

*Cuatro patas tiene y no puede andar.
También cabecera sin saber hablar
{Una cama}*

Протягом багатьох століть спостерігаємо еволюцію загадки: це рух від „серйозних” (загадок іспитів і змагань) до жартівливих загадок.

Велике значення в ранні століття іспанської історії мала усна словесність. У піснях і сказаннях іспанців довгий час зберігалися відголоски переказів і сюжетів латинської поезії. Під впливом нових історичних умов життя іспанців (взаємодія з латинською культурою, процес романізації, наслідки впливу арабської, християнської та єврейської культур) створювалися поетичні здобутки населення Піренейського півострова.

Таким чином, основний процес в історії загадки – це її десакралізація і потім жанрово-стилістичне „зниження”, що супроводжуються розвитком загадок „ушир”. Росла тематична розмаїтість загадок, змінювалося їх емоційно-стилістичне забарвлення, зрештою, те, що було змаганням за життя, стало розвагою.

Зазначимо, що хронологічні рамки етапів формування жанру загадки встановлюємо лише умовно, оскільки, наприклад, сучасні загадки, незважаючи на свою жартівну форму, також багато в чому націлені на пояснення світу так, як він бачиться сучасній людині. При цьому „людська функція” сполучається з інтерпретативною.

Перейдемо до детальнішого аналізу еротичних іспанських загадок. Як зауважено раніше, загадка являє собою засіб фідеїстичного спілкування. Дональд МакГранді [31] стверджує, що класична або

космогонічна загадка – непристойна або безсоромна, у ній за допомогою метафоричних формул описують чоловічі або жіночі статеві органи та сексуальний акт. В давні часи еротичні загадки були частиною гри, не розгадавши її, людина могла втратити частину тіла або навіть померти.

Точної вказівки на час виникнення еротичної загадки немає, тому що дослідники не приділяли увагу такому цікавому феномену, як непристойна загадка. Але ми можемо припустити, що засновниками еротичної енігматичної спадщини були греки та римляни. Про це свідчать, зокрема, такі збірки: Havelock Ellis „Erotic Symbolism”, Raymond Theodore Ohl. „Enigmas of Symphosius”, Durham „La poesía amatoria de las época de los Reyes católicos”, Whinnom „Poesía amatoria”, Guiseppe Bellini „La defraudación del lector: un recurso desatendido de la poesía sancionaril” [31, с. 71, 74–77]. Останні дві книги – антологія безсоромних загадок, які представляють сублітературу – еротичну.

Аналізовані загадки вміщені в збірці „Cuarenta enigmas en lengua española” [31, с. 78–79]. Автор не відомий, але на першій сторінці вказано, що ці загадки присвячені королеві Австрії Ізабель. Особливість їх полягає в тому, що автор кодує еротичні поняття та об’єкти, використовуючи метафори, тобто прочитавши загадку ви не побачите непристойної лексики. Кожна загадка складається із графічного опису, в якому впізнається якийсь статевий орган або сам акт. Із проаналізованих загадок 14 мали відповіддю чоловічий статевий орган (№ 1–2, 5, 8–12, 15, 16, 18–20), 5 – жіночий (№ 4, 7, 13, 14, 17) одна стосувалася обох (№ 6). Для визначення чоловічого статевого органа використовуються 49 іменників (*arquebus, ave, bordón, calabaza, corona, cruz, los cuatro, cutro pies, los dos, dos hermanas, galán, nieve, pan, pella, pena, pies redondos, pluma, rey, simiente, traidor, los tres, el uno, vida, vino*), для жіночого – лише 24 (*agua, boca, bosque, breña, cárcel, cielo, doncella, fuego, homicida, infierno, joya, Levante, llano, lluvia, malla, monte, ojo, sepultura, vecina*), обидвох органів – 6 (*alas, arcade, cabello, los cuatro, guerra, paz*), гомосексуальних стосунків – 1 (*poniente*).

При всьому метафоричному багатстві наявні, звичайно ж, основні ядерні поняття, які слугують для когерентності суміжних образів. Центральні метафори представлені такими поняттями: *volar; caminar; cantar, hablar, hacer ruido; hacer guerra, cazar; vivir, morir, matar*.

Наведемо найцікавішу, на наш погляд, еротичну загадку:

*Cuatro pies tengo, y muerto sin sentido
camino asaz, sin que nunca me canso;
después de flaco, a ser muy gordo alcanzo,
soy enojoso, haciendo gran ruido.
No puedo ser siempre bien detenido,
a muchos llevo; y me dejo muy manso
también llevar; y luego pues me lanzo
a caminar, no sin ser bien sentido.
Dañado soy de lluvia y de viento;*

*de dar placer yo nunca me arrepiento,
a quien después me deja con descuido,
lo que no hace el a quien doy enojos;
mi galardón después de mil trabajos,
es que de algún al fin quedo comido.
{El coche} {El pene}*

Починається ця загадка з числа 4, де 1 – *el pene*, 2 – *los testículos*, 3 – сума попередніх. 4 ноги – опора людини, яку вона задіює під час статевого акту (це її коліна, лікті, руки). Далі з'являються прикметники – *muerto, flaco, gordo*, які описують фізичний стан чоловічого органа під час статевого акту, не вистачає тільки – *vivo*. *Gran ruido i ser bien sentido* ймовірно, вважалось ознакою повноцінності статевого акту. *Llevar a muchos* - процес сім'явипорскування. *Lanza* – часто використовувана метафора щодо чоловічого статевого органа. *Lluvia* стосується оргазму, замальовується чоловічий орган *muere* або *es muerte* після еяколяції. Метафора *dañado soy de lluvia y de viento* позначає кінець статевого акту, а метафорична формула в кінці загадки підводить підсумок *al fin quedo comido*, де *comer* відображає жіночий рот і чоловічий орган.

На перший погляд, ця поема цнотлива, але декодувавши „загадкову” метамову, ми бачимо, як буденні предмети та повсякденні дії подаються в сексуалізованому вигляді. Це приклад того, як машина перетворюється на чоловічий статевий орган.

Таким чином, міфопоетичний номіналізм ставить ім'я попереду того, що цим ім'ям нарікається, і тому в загадках саме пошук імені, його відгадування, його феноменалізація відіграють головну роль. При відгадуванні пізнається метод таємного кодування ключових імен сакрального характеру. Еротична загадка формує смисл там, де він відсутній і зовсім не передбачений структурою мови в її профанічному аспекті.

1. Амбарцумян А.А. Повесть о Иойште Фрияне / предисл., пер. и коммент. А.А. Амбарцумяна // Альманах „Петербургское востоковеденье”. – СПб., 1996. – Вып. 8, С. 88–118.
2. Березовський І.П. Українські народні загадки / І.П. Березовський // Загадка. – К. : Анурср, 1962. – С. 17–37.
3. Волоцкая З.М. Способы номинации в загадках (к вопросу о произвольности языкового знака) / З.М. Волоцкая // Структура текста. – М. : Наука, 1981. – С. 96–99.
4. Вундт В. Миф и религия / В. Вундт ; под ред. Д.Н. Овсяннико-Куликовского ; пер. с изд. 2-го. – СПб., 1973. – 210 с.
5. Елизаренкова Т.Я. О ведийской загадке типа brahmodya / Т.Я. Елизаренкова, В.Н. Топоров // Паремнологические исследования : сборник статей. – М. : Гл. ред. восточной лит., 1984. – С. 14–46.

6. *Кассирер Э.* Философия символических форм. Т. 2. : Мифологическое мышление / Э. Кассирер. – М.; СПб. : Университетская книга, 2002. – 280 с.
7. *Левин Ю.И.* Семантическая структура загадки / Ю.И. Левин // Парамифологический сборник. – М. : Наука, 1978. – С. 283–314.
8. *Левин-Стросс К.* Структурная антропология / К. Левин-Стросс. – М. : Наука, 1988. – 430 с.
9. *Мелетинский Е.М.* Миф и историческая поэтика фольклора / Е.М. Мелетинский // Фольклор. Поэтическая система. – М., 1977. – С. 23.
10. *Мелетинский Е.М.* Поэтика мифа / Е.М. Мелетинский. – М. : Наука, 1986. – 318 с.
11. *Мечковская Н.Б.* Язык и религия: Лекции по филологии и истории религии / Н.Б. Мечковская. – М. : Изд. торг. дом. „Гранд”, Агентство „Фаир”, 1998. – 350 с.
12. *Мечковская Н.Б.* Социальная лингвистика / Н.Б. Мечковская. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 207 с.
13. *Митрофанова В.В.* Современное состояние русских народных загадок / В.В. Митрофанова // Современный русский фольклор. – М. : Наука, 1986. – С. 207–209.
14. *Митрофанова В.В.* Историческая действительность в загадках / В.В. Митрофанова // Славянский фольклор и историческая действительность. – М. : Наука, 1965. – С. 275–278.
15. Неизданная глава из „Истории поэтики” А. Веселовского. Публ. В.М. Жирмунского // Рус. лит. – 1959. – № 3. – С. 103–108.
16. *Николаева Т.М.* Загадка и пословица: социальные функции и грамматика / Т.М. Николаева // Исследования в области Балтославянской культуры. Загадка как текст. 1 – М. : Индрик, 1994. – С. 143–177.
17. *Пропп В.Я.* Исторические корни волшебной сказки / В.Я. Пропп. – М. : Лабиринт, 2000. – 336 с.
18. *Пропп В.Я.* Сборник трудов. Поэтика фольклора / В.Я. Пропп. – М. : Лабиринт, 1998. – 352 с.
19. *Пропп В.Я.* Фольклор и действительность : избр. ст. / В.Я. Пропп. – М. : Наука, 1976. – 325 с.
20. *Рыбникова М.А.* Загадки / М.А. Рыбникова. – Л., 1932. – 49 с.
21. *Тейлор Э.* Первобытная культура / Э. Тейлор. – М., 1989. – 354 с.
22. *Тернер В.У.* Символ и ритуал / В.У. Тернер. – М., 1983. – 328 с.
23. *Токарев С.А.* Что такое мифология? / С.А. Токарев // Вопросы истории религии и атеизма. –Х.; М., 1982. – С. 537–551.
24. *Топорова Т.В.* О древнеисландских космологических загадках как феномене языка и культуры / Т.В. Топорова. – М. : ИМЛИРАИ, 2002. – 236 с.
25. *Топорова Т.В.* Язык и стиль древнегерманских заговоров / Т.В. Топорова. – М. : Эдиториал УРСС, 1996. – 214 с.
26. *Угринович Д.М.* Сущность первобытной мифологии и тенденции ее эволюции / Д.М. Угринович // Вопросы философии. – 1980. – № 4. – С. 135–147.
27. *Федас И.Ю.* Особливості системи жанрів радянського фольклору / И.Ю. Федас // Народна творчість та етнографія. – 1980. – № 1. – С. 21–25.

28. Фрезер Дж. Золотая ветвь: Исследования магии и религии / Дж. Фрезер. – М. : Политическая литература, 1980. – 832 с.
29. Хмелюк М.М. Нові риси народних загадок / М.М. Хмелюк // Народна творчість та етнографія. – 1983. – № 4. – С. 61–64.
30. Цивьян Т.В. Отгадка в загадке: разгадка загадки? / Т.В. Цивьян // Исследования в области балто-славянской культуры. Загадка как текст. Т.1. – М. : Индрик, 1994. – С. 178–194.
31. Donald McGrandy. Notas sobre el enigma erótico, con especial referencia a los Cuarenta enigmas en lengua española / Donald McGrandy // Críticón.- 1984. - Núm. 27, – P. 72–108.

Аннотация

Рассматривается феномен загадки. Ознакомление с корпусом эротической загадки в ряде мифопоэтических традиций привело к определенным выводам о первоначальном локусе, в котором возникла загадка. Корпус загадки включает в основное содержание бытия „мифопоэтического” человека. Смелый „эросный” контакт человека и вселенной ярко продемонстрирован в эротических загадках, где повседневные действия представлены в сексуализированном виде и транспонируются через метафорику.

Ключевые слова: мифопоэтика, загадка, миф, ритуал, фидеистическое общение, эротическая загадка, метафора.

Summary

In this article phenomenon of riddle is considered. Acquaintance with the corpus of an erotic riddle in the mythopoetic tradition has led to certain conclusions about an initial locus in which there was a riddle. The riddle corpus represents the basic maintenance of the being of the „mythopoetic” person. Courageous „erotic” contact of the person and the Universe is brightly shown in erotic riddles where daily actions are presented in the sexual kinds which are transferred through metaphorical lexicon.

Key words: mythopoetics, riddle, myth, ritual, fideistic communication, erotic riddle, metaphor.

Стаття надійшла до редколегії 29.09.2011 р.